

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ SON SINIF ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Doç.Dr. Mevlüt KAYA*

ÖZET

Bu araştırmada, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıfta 1998-1999, 1999-2000 ve 2000-2001 öğretim yıllarında öğretmenlik uygulaması yapan toplam 683 öğretmen adayı üzerinde yapılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarına “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik uygulamasıyla ilgili şu değişkenler arasındaki ilişki önemli bulunmuştur: Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında kendilerini yeterli görüp görmemeleri, öğretmenlik uygulamasının kendilerinin öğretmenlik mesleği konusunda gelişmelerine katkısının olup olmadığı, öğretmenlik uygulamasında öğrencilerden kaynaklanan sorunlarının olup olmaması.

Anahtar kelimeler: Öğretmenlik uygulaması, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, öğretmen adayları, İlahiyat Fakültesi öğrencileri.

Giriş

Öğretmen yetiştirmede okullardaki öğretmenlik uygulamasının vazgeçilmez bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Ancak bu uygulamanın kapsamı ve biçimi, öğretmen yetiştirme sistemlerinde daima tartışılmalı gelmiş ve bu konuda çeşitli modeller ortaya konmuştur. Ülkemizde öğretmen yetiştirmenin tarihine bir göz attığımız zaman, bu konuda bizim de sürekli bir arayış içinde olduğumuz göze çarpmaktadır.¹

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ Ali Yıldırım, “Öğretmen Eğitiminde Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu İşbirliği: YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi Çerçevesinde Geliştirilen Bir Program”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:140, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1998, s.7.

Ülkemizin öğretmen yetiştiren kurumlarında ilk kez öğretmenlik uygulaması çalışmalarını başlatan kişi olarak Satı Bey bilinmektedir. Satı Bey, 1909'dan önceki öğretmen okullarının zayıflığının nedenlerinden birinin, bu öğretmen okullarında uygulama okullarının bulunmayışını göstermektedir.²

Satı Bey, İstanbul Öğretmen Okulu'na (Darümuallimin'e) müdür olarak atandıktan sonra, 1911 yılında bu okulun içinde bir uygulama okulu açmıştır. 1915 yılında öğretmen okullarının ilkökul üzerine üç yıldan dört yıla çıkarılması dolayısıyla hazırlanan yeni öğretmen okulu programında öğretmenlik uygulamaları 4. sınıfta haftada dokuz saat olarak yer almıştır.³ Bu ders, 1924 yılından sonra öğretmen okullarının programlarında Öğretim Metodu ve Uygulama "Usulü Tedris ve Tatbikat" dersine dönüştü. İlk ve orta dereceli okullara öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretmenlik uygulaması, değişik süreç ve biçimlerden geçerek günümüze kadar gelmiştir.

Cumhuriyet döneminde ülkemizde din eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumların tarihi gelişimine baktığımızda, din öğretimi yapan ilk yüksek öğretim kurumu olarak 1924'de Darulfünun'da açılan İlahiyat Fakültesi'ni görüyoruz. Bu İlahiyat Fakültesinin amacı, 3 Mart 1924 tarih ve 430 numaralı Tevhid-i Tedrisat Kanununun 4. maddesinde, "yüksek din uzmanları yetiştirmek" olarak belirlenmiştir. Esas amacı öğretmen yetiştirmek olmayan bu fakültenin ders programında pedagoji dersleri yer almamıştır.⁴ Darulfünun İlahiyat Fakültesi 1933 yılında kapanmıştır. Darulfünun İlahiyat Fakültesi'nin kapanmasından sonra, 1949 yılında Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak bir İlahiyat Fakültesi kurulmuştur. Ankara İlahiyat Fakültesi'nin ders programında ise, iki saatlik bir "Pedagoji" dersi bulunmaktaydı.⁵

Yüksek İslam Enstitülerinin açılmasına kadar İmam-Hatip Liselerinin meslek dersleri ve orta dereceli okulların din dersi öğretmeni ihtiyacını Ankara İlahiyat Fakültesi karşılamaya çalışmıştır. Ankara İlahiyat Fakültesi'nin artan İmam-Hatip Okullarının meslek dersleri öğretmeni, öğretmen okullarının ve orta dereceli okulların Din Dersi öğretmeni ihtiyacını karşılayamaması sonucu, bu okullara öğretmen yetiştirmek amacıyla 1959 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak, Eğitim Enstitüleri seviyesinde 4 yıllık İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü kurulmuştur. İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1962'de Konya, 1965'de Kayseri, 1966'da İzmir, 1969'da Erzurum, 1975'de Bursa, 1976'da Samsun ve 1979'da Yozgat Yüksek İslam Enstitülerinin açılışları takip etmiştir. Yüksek İslam Enstitüleri, Ankara İlahiyat Fakültesi ile birlikte öğretmen

² Hasan Ali Koçer, **Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi** (1773-1923), Milli Eğitim Yayınları, İstanbul, 1991, s.174

³ Cavit Binbaşoğlu, **Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1995, s.105

⁴ Halis Ayhan, **Türkiye'de Din Eğitimi** (1920-1998), M.Ü.İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s.41

⁵ Ayhan, **a.g.e.**, s.218

yetiştirme görevleri yanında, Diyanet İşleri Başkanlığının ihtiyacı olan müftü ve vaiz gibi din görevlilerini de yetiştirmiştir.

1971-1982 yılları arasında yüksek din öğretimi yapan Erzurum Atatürk Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi on yıl kadar din eğitimi öğretmeni ve din görevlisi yetiştirmiştir. Bu Fakültenin ders programında 1971-1975 yılları arasında haftada bir-iki saatlik pedagoji dersi yer almıştır.⁶

Yüksek İslam Enstitülerinin ders programında 1972 yılına kadar öğretmenlik meslek dersleri bulunmamaktaydı. Sadece, haftada iki saatlik “Dini Pedagoji” dersi vardı.⁷ 19.01.1972 tarihinde çıkan 14077 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yüksek İslam Enstitüleri Yönetmenliği ile öğretmenlik meslek dersleri bu kurumların ders programlarında yer almıştır. Bu dersler Eğitim Psikolojisi (2), Ruh Sağlığı ve Rehberlik (2), Ölçme ve Değerlendirme (2), Eğitim Sosyolojisi (2) ve Öğretim Bilgisi (2) dersleridir.⁸ 1979 yılında öğretmenlik meslek derslerinde yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu yeni düzenlemede öğretmenlik meslek dersleri Eğitime Giriş (2), Eğitim Psikolojisi (2), Genel Öğretim Metotları (3), Ölçme ve Değerlendirme (1), Eğitim İdareciliği (1) ve Eğitim Sosyolojisi (1) şeklinde belirlenmiştir.

1972 yılında çıkarılan Yüksek İslam Enstitüleri Yönetmenliğinde öğretmenlik uygulamasına ilişkin bir ifade yoktu. Talim ve Terbiye Kurulunun 1974 yılında 469 sayılı kararında, öğretmenlik uygulamalarının mart ayı içerisinde üç hafta süreyle yapılması hükmü yer almıştır.⁹ Yüksek İslam Enstitülerinde 1974 yılından 1982 yılına kadar son sınıfta üç hafta süreyle öğretmenlik uygulaması yapılmıştır.

Yüksek İslam Enstitüleri, 1982 yılında çıkarılan 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan diğer bütün öğretmen yetiştiren kurumlar ile birlikte üniversitelere bağlanmış ve İlahiyat Fakültesi olarak teşkilatlanmışlardır.¹⁰ Ülkemizde 1982 yılındaki bu düzenleme ile Ankara Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Konya Selçuk Üniversitesi, Kayseri Erciyes Üniversitesi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi'ne bağlı olmak üzere sekiz İlahiyat Fakültesi kurulmuştur. 1987'de Şanlıurfa'da Gaziantep Üniversitesi'ne, 1993'de Sakarya'da Sakarya Üniversitesi'ne, Rize'de Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne, Darendede İnönü Üniversitesi'ne, Diyarbakır'da Dicle Üniversitesi'ne, Isparta'da Süleyman Demirel Üniversitesi'ne ve Van'da Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne, 1994'de Çorum'da Gazi Üniversitesi'ne, Elazığ'da Fırat

⁶ M.Şevki Aydın, **Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı** (1923-1998), İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı Yayını, Kayseri, 2000, s.110

⁷ Aydın, **a.g.e.**, s.99

⁸ Tayyip Duman, **Türkiye’de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme** (Tarihi Gelişimi), Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1991, s.83

⁹ Duman, **a.g.e.**, s.183

¹⁰ **Resmi Gazete**, Sayı:17760, Tarih:20.07.1982

Üniversitesi'ne, Adana'da Çukurova Üniversitesi'ne ve Sivas'da Cumhuriyet Üniversitesi'ne, 1995'te Çanakkale'de Onsekiz Mart Üniversitesi'ne, 1996'da İstanbul'da İstanbul Üniversitesi'ne, 1997'de Kahramanmaraş'da Sütçü İmam Üniversitesi'ne ve Eskişehir'de Osmangazi Üniversitesi'ne bağlı olarak açılanlar ile İlahiyat Fakültelerinin sayısı yirmi üçe ulaşmıştır.¹¹

Talim ve Terbiye Kurulu 1980 yılında 62 sayılı kararıyla 1981-1982 yılından itibaren öğretmen yetiştiren kurumlarda uygulanmak üzere 21 kredilik öğretmenlik meslek dersleri programını kabul etmiştir.¹² Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 03.10.1995 tarihli yazısı ile öğretmenlik meslek dersleri programında bazı küçük değişiklikler yapılarak uygulanmasını istediği programda şu dersler bulunmaktaydı: Eğitim Bilimine Giriş (3), Eğitim Psikolojisi (3), Genel Öğretim Metotları (3), Ölçme ve Değerlendirme (3), Özel Öğretim Metotları (3), Eğitim Sosyolojisi (2), ve 2'şer kredilik iki tane seçmeli ders. Bu programda 21 kredilik öğretmenlik meslek derslerine ilave olarak en az üç haftalık süreyi kapsayan öğretmenlik uygulaması da yer almıştır. İlahiyat Fakültelerinde son sınıflarda üç haftalık öğretmenlik uygulaması 1982-1994 yılları arasında uygulanmıştır. İlahiyat Fakültelerinde dördüncü sınıfın ikinci dönem başında bütün derslere ara verilerek öğrenciler okullarda üç hafta süreyle öğretmenlik uygulaması yapmıştır.

Yükseköğretim Yürütme Kurulu'nun 05.07.1994 tarihli kararı ile öğretmenlik uygulaması bir yarıyıl devam eden bir ders olarak düzenlenmiştir. Öğrenciler son sınıfta ikinci yarıyıl süresince haftada bir gün okullarda öğretmenlik uygulaması yapmışlardır. Bu öğretmenlik uygulaması ve 21 kredilik öğretmenlik meslek dersleri 1998-1999 öğretim yılından önce İlahiyat Fakültelerine kayıt yaptıran öğrenciler için 2001-2002 öğretim yılında mezun oluncaya kadar devam etmiştir.

1998 yılında YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında, öğretmen yetiştiren kurumların yeniden yapılandırılması çerçevesinde mevcut İlahiyat Fakülteleri de Yükseköğretim Yürütme Kurulunun 11.07.1997 tarihli kararı ile yeniden yapılandırılmıştır. İlahiyat Fakültelerinde, 1998-99 öğretim yılından itibaren İlahiyat Lisans Programı ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programı olarak iki farklı program uygulanmaya başlanmıştır.

Yeniden yapılandırma sonucu oluşan yeni İlahiyat Lisans Programında 1998-1999 öğretim yılından itibaren öğretmenlik meslek dersleri kaldırılmıştır. Bu program mezunlarından lise dengi okullara Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni ve İmam-Hatip Liselerine meslek dersleri öğretmeni yetiştirmek amacıyla seçilecek öğretmen adaylarına tezsiz yüksek lisans programında üç dönem öğretmenlik meslek derslerinin verilmesi Yükseköğretim Yürütme Kurulunun 11.07.1997 tarihli kararı ile kabul edilmiştir. İlahiyat Lisans

¹¹ Aydın, a.g.e, s.128

¹² Milli Eğitim Bakanlığı **Tebliğler Dergisi**, Sayı:2064, Tarih:30.06.1980

Programı mezunlarının önemli bir kısmının Diyanet İşleri Başkanlığı kadrolarında yaygın din eğitiminde birer din eğitimcisi olarak görevlendirildiği dikkate alındığında, pedagojik formasyon derslerinin İlahiyat Lisans Programından kaldırılmasının önemli bir eksiklik olduğu düşünülmektedir.

İlahiyat Fakültelerindeki yeniden yapılanma kararı ile Ankara, Marmara, Uludağ, Dokuz Eylül, Selçuk, Ondokuz Mayıs, Erciyes, Çukurova, Atatürk ve Dicle Üniversitelerine bağlı İlahiyat Fakültelerinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programı açılmış ve bu programlara 1998-1999 öğretim yılından itibaren öğrenci alınmıştır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeliği öğretim programında 36 kredilik yeni öğretmenlik meslek dersleri okutulmaya başlanmıştır. Bu öğretmenlik meslek dersleri şunlardır: Öğretmenlik Mesleğine Giriş (3), Gelişim ve Öğrenme (3), Okul Deneyimi-I (3), Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (4), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (3), Sınıf Yönetimi (3), Özel Öğretim Yöntemleri-I (3), Okul Deneyimi-II (3), Özel Öğretim Yöntemleri-II (3), Rehberlik (3) ve Öğretmenlik Uygulaması (5). Bu yeni öğretmenlik meslek dersleri programında, uygulamalı derslere ve öğretmenlik uygulamalarına ağırlık verilmiştir. Özellikle öğretmen yetiştiren kurumlar 1982 yılında üniversiteye bağlandıktan sonra bu kurumların öğretmenlik formasyonu programı derslerinin eğitim bilimleri alanındaki bazı teorik derslerden ibaret olduğu, okullarda öğretmenlik uygulamalarının giderek küçülen ve ihmal edilen bir ders haline geldiği, öğretmen yetiştiren kurumların uygulama okullarıyla bağlarının zayıfladığı, Fakülteler ile Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki koordinasyonun bozulduğu, bunun sonucu olarak da mezun olan öğretmen adaylarının meslekte öncelikle ihtiyaç duyacakları pratik öğretmenlik tecrübesini yeterince elde edemedikleri gibi nedenlerle eleştirilmiştir.¹³

İlahiyat Fakülteleri İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programında ikinci sınıfın birinci yarısında “Okul Deneyimi-I” ve dördüncü sınıfın birinci yarısında “Okul Deneyimi-II”, ikinci yarısında da “Öğretmenlik Uygulaması” yer almıştır. Yeni yapılanma sürecinde öğretmen eğitimi programlarında yapılan değişiklikler okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması konularını da kapsamıştır. 1997-1998 eğitim-öğretim yılına kadar öğretmen eğitimi programlarında bulunan öğretmenlik uygulamalarına ayrıntılı yönerge ve yönetmeliklerin bulunmaması nedeniyle yeterli ölçüde yer verilememiştir.¹⁴ Öğretmen adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim-öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamalarının başarılı olarak yürütülebilmesi amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı arasında “Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Koordinasyon ve İşbirliği Protokolü” 28.07.1998 tarihinde imzalanmış ve “Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları

¹³ Yıldırım, a.g.m., s.8

¹⁴ Komisyon, **Fakülte-Okul İşbirliği**, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara, 1998, s.1

Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge” uygulamaya konulmuştur.¹⁵ Bu yönergede, öğretmenlik uygulamasının ilkeleri, öğretmenlik uygulamasında görevli kişi ve kurumların görev yetki ve sorumlulukları ile uygulamanın nasıl yapılacağı belirlenmiştir. Bu yönerge gereği, öğretmen adayları mezun oluncaya kadar üç dönem haftada bir gün uygulama okullarında gözlem ve öğretmenlik uygulaması etkinliklerine katılmış olmaktadır. Okul deneyimi, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ve kendi özellikleri arasında bağlantılar kurup, mesleğe yönelik tutumlarını daha da netleştirmelerine imkan sağlamaktadır.¹⁶

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programında ikinci sınıfta başlayan okullardaki deneyim ve uygulama etkinlikleri, öğretmen adaylarında öğretmenlik ruhu ve bilinci geliştirmede, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir tutum oluşturmada etkili olmaktadır. Ayrıca, öğretmen adayları gözlem ve uygulama yaptıkları derslerde yeni bilgiler öğrenmekte, öğrencilerin sordukları sorular ve ilgi duydukları konular sonucu Fakülteadaki alan derslerinde nelere daha çok ihtiyaçlarının olduğunu farkına varmaktadırlar.

Tarihsel gelişimi itibariyle uzun bir geçmişe sahip olan öğretmenlik uygulamaları, belirli aşamalardan geçmiştir. Günümüzde gelişen bilim ve teknoloji, öğretmenlik mesleğinde görülen profesyonelleşme ve uzmanlaşma yönündeki gelişmelere paralel olarak öğretmenlik uygulaması da özel bir önem kazanmıştır.¹⁷

Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde okullarda öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarının lisans öğrenimi boyunca öğrendiği bilgi ve becerinin bizzat okul ve sınıf ortamında uygulamaya konulması ve denenmesi açısından oldukça önemli bir aşamayı oluşturur.¹⁸ Öğretmenlik uygulama yönergesine göre öğretmenlik uygulamaları, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine hazırlanmalarını, öğrenimleri süresince kazandıkları bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek eğitim-öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliği kazanmalarını amaçlar.¹⁹ Nasıl hastanelerde uygulama olmadan nitelikli doktor yetiştirmek mümkün olmuyorsa, aynı şekilde okullarda uygulama yapılmadan nitelikli öğretmen yetiştirmek de mümkün değildir. İlahiyat Fakültesi

¹⁵ “Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge”, Milli Eğitim Bakanlığı **Tebliğler Dergisi**, Sayı: 2493, Tarih: Ekim 1998.

¹⁶ Zeki Uslu, “Okul Deneyimi Derslerinin Öğretmen Adaylarına Etkileri”, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Sayı: 282, Tekışık Yayınları, Ankara, 2001, s.34

¹⁷ Cevat Alkan ve Fatma Hacıoğlu, **Öğretmenlik Uygulamaları**, Alkım Yayınları, Ankara, 1997, s.152

¹⁸ Aydın Özyar, “Milli Eğitim Bakanlığının Öğretmen Yetiştirme Politikaları”, **Bilgi Çağında Öğretmenimiz Sempozyumu** (8-9 Ekim 1998), Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı Yayını, Ankara, 1998, s.98

¹⁹ “Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge”, Milli Eğitim Bakanlığı **Tebliğler Dergisi**, Sayı:2493, Tarih:Ekim 1998.

öğrencilerinin de meslekleri ile ilgili olarak mezuniyet öncesi yapacakları öğretmenlik ve cami uygulamaları, onların hem hayat tecrübelerini artıracak hem de görevlerini daha güvenli olarak yapmalarını sağlayacaktır.²⁰

Öğretmenlik uygulamalarındaki başarı, fakülte ve okul işbirliğine bağlıdır. Öğretmenlik uygulamaları fakülte ve okul idareleri, fakülte ve okul uygulama koordinatörleri, uygulama öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri arasında işbirliği içerisinde bir ekip çalışmasını gerektirir.

Bilindiği gibi, öğretmenlik uygulamasının amaçlarından biri de, öğretmen adaylarında öğretmenlik mesleğine karşı olumlu bir tutum ve ilgi geliştirmektir. Öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğinin mutluluk veren zevkli bir meslek olduğunu ancak gerçek okul ortamında öğrencilerle etkileşim halinde bulduklarında anlayabilmektedirler. Öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğini sevdirmede öğretmenlik uygulamaları önemli bir rol oynamaktadır. Bunun için, fakülte ve okul idarelerinin, uygulama öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması ile ilgili görev ve sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmeleri gerekmektedir. Öğretmenlik uygulamalarında görev alan personelin, öğretmen adaylarına gerekli ilgi ve yardımı göstermeleri bu açıdan önemlidir.

Bu çalışmada, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının 1998-1999, 1999-2000 ve 2000-2001 öğretim yıllarında Samsun ili merkez ilköğretim ve ortaöğretim uygulama okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulaması değerlendirilmekte, öğretmenlik uygulaması açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelenmektedir.

Problem

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasıyla ilgili değişkenleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri bakımından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü bakımından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasını yaptıkları uygulama okulu türü bakımından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

²⁰ Osman Cilâcı, "İlahiyat Fakültelerindeki Uygulamaların Önemi Üzerine", **Yükseköğretimde Din Bilimleri Öğretimi Sepozyumu** (21-23 Ekim 1987), Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayını, Samsun, 1988, s.42

5. Öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili önceki mevcut tutumunu etkileyip etkilemediği açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

6. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sonucu kendilerini öğretmenliğe hazır buluş düzeyine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

7. Öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği konusunda gelişmelerinde katkısı olup olmamasına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

8. Uygulama okul idaresi tarafından uygulama okulunda öğretmen adaylarına uygulama konusunda yeterli bir imkan sağlanıp sağlanmaması açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

9. Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması konusunda öğretmen adaylarına yeterli bir rehberlik yapıp yapmamaları açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

10. Uygulama öğretim elemanlarının öğretmenlik uygulaması konusunda öğretmen adaylarına yeterli bir rehberlik yapıp yapmamaları açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

11. Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının öğrencilerden kaynaklanan sorunlarının olup olmamasına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

12. Uygulama sınıflarındaki disiplin durumlarını algılayışlarına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

13. Öğretmen adaylarının uygulama okullarında öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine karşı ilgi ve motivasyonlarını algılayışlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

14. Öğretmen adaylarının İmam Hatip Lisesi'nde girdikleri sınıflardaki öğrencilerin meslek derslerine karşı ilgi ve motivasyonlarını algılayışlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark var mıdır?

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin 1998-1999, 1999-2000 ve 2000-2001 öğretim yıllarında öğretmenlik uygulaması yapan son sınıf öğretmen adaylarını ve uygulama öğretim elemanlarını kapsamaktadır.

2. Araştırma 1999, 2000 ve 2001 yılları mart, nisan ve mayıs aylarında öğretmenlik uygulaması yapılan Samsun ili merkez ilköğretim ve ortaöğretim uygulama okulları, uygulama öğretmenleri ve öğrencileri ile sınırlıdır.

3. Araştırma, uygulanan ankette yer alan sorular ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nin maddeleri ile sınırlıdır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıfta öğretmenlik uygulaması yapan 1998-1999 öğretim yılında 210 öğretmen adayı, 1999-2000 öğretim yılında 250 öğretmen adayı ve 2000-2001 öğretim yılında 223 öğretmen adayı olmak üzere toplam 683 öğretmen adayı oluşturmuştur. Örneklem kapsamına bu yıllardaki tüm son sınıftaki öğretmen adayları alınmak istenmiştir. Ancak öğretmenlik uygulamasına katılan öğretmen adaylarından bir kısmına anketlerin uygulandığı sırada ulaşılabilmiştir. Öğretmen adaylarından bir kaçı anketleri eksik cevaplandırdıkları için, bu öğretmen adaylarının anketleri değerlendirmeye katılmamıştır. Anketler araştırmacı tarafından öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulamasının bitiminde sınıf ortamında uygulanmıştır. Haziran 1999’da uygulanan 198 anket, Haziran 2000’de uygulanan 208 anket ve Haziran 2001’de uygulanan 155 anket olmak üzere toplam 561 anket değerlendirmeye alınmıştır. Böylece, araştırma örneklemini evrenin %82’sini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarından araştırmanın bulgularına esas olacak verileri toplamak amacıyla 13 soruluk bir anket ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” hazırlanmıştır. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği 10’u olumlu ve 10’u olumsuz olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmuştur. Maddelerin cevaplandırılmasında “Tamamen katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Tamamen katılmıyorum” şeklinde beşli likert dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Ölçekten elde edilebilen en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100’dür.

Araştırmada kullanılan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin” geçerliğini kontrol etmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Maddelerin birinci faktörde toplanan yükleri sırasıyla şöyle bulunmuştur: 0.66, 0.57, 0.69, 0.54, 0.83, 0.80, 0.61, 0.79, 0.73, 0.65, 0.73, 0.59, 0.77, 0.82, 0.78, 0.71, 0.69, 0.73, 0.69, 0.66. Ölçeğin birinci faktör yüklerinin yüksek çıkması maddelerin yapı geçerliğinin bulunduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayı 0.95 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunun kanıtı sayılmıştır.

Anketlerden elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS bilgisayar programında yapılmıştır. Öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesinde, değişken gruplarına düşen öğretmen adaylarının sayıları (N) ve yüzdeleri (%) bulunmuştur. Öğretmenlik uygulaması değişkenlerine göre, “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nden elde edilen puanların ortalamaları (X) ve standart sapmaları (S) hesaplanmış, puan ortalamaları arasındaki farkın önemli olup olmadığına t-testi ve varyans analizi (F testi) ile bakılmıştır. Varyans

analizi sonucu önemli bulunan öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları farkının hangi gruplar arasında önemli olduğuna ise Scheffe testi ile bakılmıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasındaki farkın önemlilik düzeyi için en çok 0.05 hata payı kabul edilmiştir. Analiz sonucu daha yüksek önemlilik düzeyi bulunduğu anda, bunlar ($p < 0.01$ veya $p < 0.001$) olarak gösterilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

1. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Maddelerine Verdikleri Cevapların Seçenek Başına Düşen Sayıları (N) ve Yüzdeleri (%)

Seçenekler:

1. Tamamen katılıyorum	4. Katılmıyorum
2. Katılıyorum	3. Kararsızım
5. Tamamen katılmıyorum	

Olumlu Maddeler*		1	2	3	4	5	Top.
Seçenekler:							
4. Bence, öğretmenlik onurlu bir meslektir.	N	306	201	28	15	11	561
	%	54.5	35.8	5.0	2.7	2.0	100.0
5. Öğretmenlik mesleğini seviyorum.	N	288	167	62	35	9	561
	%	51.3	29.8	11.1	6.2	1.6	100.0
6. Öğretmenlik, benim için ideal bir meslektir.	N	288	160	90	66	17	561
	%	40.6	28.5	16.0	11.8	3.0	100.0
8. Öğretmenlik yapmak çok hoşuma gider.	N	211	195	81	49	25	561
	%	37.6	34.8	14.4	8.7	4.5	100.0
11. Meslek hayatımda kendimi hep öğretmen olarak düşünürüm.	N	149	160	99	121	32	561
	%	26.6	28.4	17.7	21.6	5.7	100.0
12. Öğretmen olacağımı düşünerek, derslere daha çok çalışırım.	N	69	153	126	176	37	561
	%	12.3	27.3	22.5	31.4	6.6	100.0
14. Öğretmenlik mesleğinde çalışmak, bana gurur verir.	N	223	216	75	35	12	561
	%	39.8	38.5	13.4	6.2	2.1	100.0
15. Öğretmenlik yapmak bana haz verir.	N	210	213	82	39	17	561
	%	37.4	38.0	14.6	7.0	3.0	100.0
17. Öğretmenlik mesleğinde ilerlemeyi çok isterim.	N	219	177	85	57	23	561
	%	39.0	31.6	15.2	10.2	4.1	100.0
20. Öğretmenlik mesleğinde çalışan kişilere gıpta ederim.	N	144	202	122	71	22	561
	%	25.7	36.0	21.7	12.7	3.9	100.0

Olumsuz Maddeler*		1	2	3	4	5	Top.
Seçenekler:							
1. Öğretmenlik, yapmak istediğim en son iştir.	N %	16 2.9	26 4.6	62 11.1	188 33.5	269 48.0	561 100.0
2. Bence, öğretmenlik zevkli bir meslek değildir.	N %	32 5.7	50 8.9	74 13.2	223 39.8	182 32.4	561 100.0
3. Öğretmen olmak istemem.	N %	28 5.0	47 8.4	69 12.3	187 33.3	230 41.0	561 100.0
7. Öğretmenlik mesleğinde uzun süre çalışmak istemem.	N %	46 8.2	121 21.6	130 23.2	167 29.8	97 17.3	561 100.0
9. Öğretmenlik, benim yapacağım bir meslek değil.	N %	16 2.9	36 6.4	60 10.7	229 40.8	220 39.2	561 100.0
10. Öğretmenlik mesleğinde çalışmak, beni duygusal yönden rahatlatmaz.	N %	22 3.9	71 12.7	88 15.7	229 40.8	151 26.9	561 100.0
13. Öğretmenlik mesleğine ilgi duymam.	N %	17 3.6	34 6.1	54 9.6	255 45.5	201 35.8	561 100.0
16. Öğretmen olmayı düşünmek bana sıkıntı verir.	N %	19 3.4	34 6.1	55 9.8	251 44.7	202 36.0	561 100.0
18. Öğretmenlik mesleğinde çalışmak beni mutlu etmez.	N %	16 2.9	36 6.4	63 11.2	239 42.6	207 36.9	561 100.0
19. Bence, öğretmenlik tatmin edici bir meslek değildir.	N %	17 3.0	58 10.3	89 15.9	214 38.1	183 32.6	561 100.0

*Tabloda madde numaraları, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğindeki sırasına göre verilmiştir.

Tablo 1'deki olumlu maddelere ve olumsuz maddelere verilen cevapların yüzdeleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu olumlu maddelerde "Tamamen katılıyorum" ve "Katılıyorum" seçeneklerini, olumsuz maddelerde ise "Tamamen katılmıyorum" ve "Katılmıyorum" seçeneklerini işaretlediği görülmektedir. Ayrıca, anket uygulanan öğretmen adaylarının tümünün öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalaması, 100 puan üzerinden 77.8 olarak bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, genel olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Cinsiyetine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Cinsiyet	N	%	X	S
1.Kız	192	34.4	79.4	14.8
2.Erkek	366	65.6	76.9	15.2
Toplam	558	100.0	77.8	15.1

SD=556 t=1.89 p>0.05 Önemsiz

Anket uygulanan öğretmen adaylarının %34.4'ünü kız, %65.6'sını erkek öğrenciler oluşturmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında t-testi sonucu önemli bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre, İlahiyat Fakültesi kız ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklılaşmadığı görülmektedir.

3. Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Dağılımı

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Mezuniyet Lisesine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Mezuniyet Lisesi	N	%	X	S
1.İmam-Hatip Lisesi	481	86.4	78.0	14.9
2.Genel Lise	60	10.8	74.9	16.1
3.Meslek Lisesi	16	2.9	81.6	15.2
Toplam	557	100.0	77.8	15.1

SD=2/554 F=1.67 p>0.05 Önemsiz

Öğretmen adaylarının %86.4'ü İmam-Hatip Lisesi, %10.8'i Genel Lise ve %2.9'u Meslek Lisesi mezunudur. Mezun oldukları liselere göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark olmadığı görülmüştür. Farklı liselerden İlahiyat Fakültesi'ne gelen öğretmen adaylarının öğretmenliğe bakış açılarında önemli bir değişiklik oluşmadığı söylenebilmektedir.

4. Öğretmen Adaylarının Uygulama Yaptıkları Okul Türüne Göre Dağılımı

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasını Yaptığı Uygulama Okulu Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Uygulama Okulu	N	%	X	S
1.İlköğretim Okulu	126	22.5	76.2	15.9
2.İmam-Hatip Lisesi	288	51.5	78.7	14.8
3.Genel ve And. Li.	71	12.7	76.4	14.8
4.Meslek Lisesi	74	13.2	78.1	15.1
Toplam	559	100.0	77.8	15.1

SD=3/555 F=1.06 p>0.05 Önemsiz

Öğretmen adaylarının %22.5'i İlköğretim Okullarında, %51.5'i İmam-Hatip Lisesinde, %12.7'si Genel Lise ve Anadolu Liselerinde, %13.2'si ise Endüstri Meslek ve Ticaret Meslek Liselerinde öğretmenlik uygulaması

yapmıştır. Farklı okullarda öğretmenlik uygulaması yapan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ortalamaları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark ortaya çıkmamıştır.

5. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasının Tutumlarına Etkisine Göre Dağılımı

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasının Tutumlarına Etkisi Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Uygulamanın Etkisi	N	%	X	S	Scheffe
1.Olumlu Etkiledi	325	58.6	82.1	12.4	1-2*
2.Olumsuz Etkiledi	145	26.1	70.1	15.8	1-3*
3.Etkilemedi	85	15.3	74.3	17.3	
Toplam	555	100.0	77.8	15.1	*p<0.05

SD=2/552 F=39.26 p<0.001 Önemli

Öğretmen adaylarının %58.6'sı öğretmenlik uygulamasının, öğretmenlik mesleği ile ilgili önceki mevcut tutumlarını daha çok olumlu yönde etkilediğini, %26.1'i olumsuz etkilediğini ve öğretmen adaylarının %15.3'ü önceki tutumlarında önemli bir değişiklik oluşturmadığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlik uygulamasının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumlu etkilediğini belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik tutum puan ortalamaları, öğretmenlik uygulamasının öğretmenlik tutumlarını olumsuz etkilediğini ve tutumlarını etkilemediğini ifade eden öğretmen adaylarının öğretmenlik tutum puanlarının ortalamasından, varyans analizi (scheffe testi) sonucu, daha yüksek olarak bulunmuştur.

Öğretmenlik uygulamalarının, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını büyük oranda olumlu etkilediği ve öğretmenlik mesleğini sevdiği görülmektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmada da, öğretmen adaylarının fakülteye gelmeden önce öğretmen olmayı isteme oranlarına göre fakülteden mezun olmaya yakın öğretmen olmayı isteme oranı daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu yükselişin nedeni olarak, öğretmenlik meslek derslerinin ve öğretmenlik uygulamalarının etkisinin olduğu düşünülmektedir.²¹

Öğretmen adayları, kendilerinin öğretmenlik tutumunu olumlu olarak etkileyen öğretmenlik uygulamasındaki nedenler olarak; öğrencilerin kendilerine karşı ilgi sevgi saygı gösterdiğini, öğrencilere bilgiler öğretmenin kendilerine mutluluk verdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları, öğretmenlik tutumlarını

²¹ Hilal Kazu, F.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi ile Teknik Eğitim Fakültesi'nde Yapılan Öğretmenlik Uygulamalarının Yürütülmesine İlişkin Görüşler Üzerine Bir Araştırma, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1990, s.98

olumsuz etkileyen nedenler olarak ise, öğrencilerin derslere karşı ilgisiz ve motivasyonlarının düşük olmasını belirtmişlerdir.

6. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Sonucu Kendilerini Öğretmenlikte Yeterli Görüp Görmemelerine Göre Dağılımı

Tablo 6: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Sonucunda Kendilerini Öğretmenlikte Yeterli Görüp Görmemeleri Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Öğretmenlik Yeterlilikleri	N	%	X	S	Scheffe
1.Yeterli	314	56.3	79.5	14.7	1-2*
2.Biraz yeterli	230	41.2	76.3	14.4	1-3*
3.Yetersiz	14	2.5	63.4	22.8	2-3*
Toplam	558	100.0	77.8	15.1	*p<0.05

SD=2/552 F=9.87 p<0.001 Önemli

Öğretmenlik uygulaması sonucu, öğrencilerin %56.3'ü kendilerini öğretmenlik mesleğinde yeterli görürken, %41.3'ü kendilerini öğretmenlikte biraz yeterli görmekte, öğretmen adaylarının %2.5'i ise kendilerini öğretmenlik için yetersiz görmektedir.

Bu konuda yapılan bir başka araştırmada, öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması çalışmalarında, öğretmenlik davranışları yönünden kendilerini daha fazla yeterli hissetmişlerdir.²² Yine bir başka araştırmada da, öğretmen adayları, okul deneyiminin kendilerine yüksek derecede mesleki yeterlikler kazandırdığı yönünde görüş belirtmişlerdir.²³

Kendilerini öğretmenlik için yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında varyans analizi sonucu (p<0.001) düzeyinde önemli bir fark görülmüştür. Scheffe testi sonucu ise, kendilerini öğretmenliğe karşı yeterli gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, kendilerini öğretmenlik için biraz yeterli ve yetersiz gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına göre daha olumlu olarak bulunmuştur. Ayrıca, kendilerini öğretmenlikte biraz yeterli gören öğretmen adaylarının öğretmenlik tutumları da, kendilerini yetersiz algılayanlara göre daha olumlu olarak ortaya çıkmıştır.

²² Semra Ünal, "Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nin ve Uygulama Okullarının Öğretmenlik Uygulaması Yönünden Değerlendirilmesi", **Eğitim Dergisi**, Sayı: 7, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1994, s.82

²³ Behçet Oral ve Abidin Dağlı, "Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimine İlişkin Algıları", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Sayı: 254, Tekişik Yayınları, Ankara, 2000, s.6

Öğretmen adaylarından öğretmenlik uygulamalarında kendilerini yetersiz görenler, bazı konularda bilgi eksikliklerinin olduğunu ve öğrencilerin sordukları bazı soruları cevaplandırmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir.

7. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasının Öğretmenlik Mesleği Konusunda Gelişmesinde Katkısına Göre Dağılımı

Tablo 7: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasının Öğretmenlik Mesleği Konusunda Gelişmesinde Katkısı Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Uygulamanın Katkısı	N	%	X	S	Scheffe
1.Fazla	233	42.0	83.3	11.8	1-2*
2.Biraz	302	54.4	74.4	15.8	1-3*
3.Hiç	20	3.6	64.9	15.6	2-3*
Toplam	555	100.0	77.8	15.1	*p<0.05

SD=2/552 F=34.21 p<0.001 Önemli

Öğretmen adaylarının %42'si öğretmenlik uygulamasının kendilerinin öğretmenlik mesleği konusunda gelişmelerine fazla katkısı olduğunu, %54.4'ü biraz katkısı olduğunu, öğretmen adaylarının %3.6'sı ise öğretmenlik uygulamasının öğretmenlik mesleği konusunda yetişmelerine hiç bir etkisinin ve faydasının olmadığını belirtmişlerdir.

Bu konuda yapılan başka bir çalışmada, öğretmen adayları ve uygulama öğretmenleri okul deneyimi uygulamasının öğretmenlik bilgi ve becerisinin kazandırılması açısından son derece yararlı olduğu görüşünde birleşmişlerdir.²⁴ Yine başka bir araştırma sonucuna göre öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlik uygulaması sayesinde kendilerini ve mesleğin özelliklerini daha doğru değerlendirebilmiş, kendilerine özgüveni artmış ve kuramsal bilgilerin nasıl kullanılacağını öğrenmişlerdir.²⁵

Öğretmenlik uygulamasının öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerilerinin gelişmesine fazla katkısı olduğunu belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, biraz katkısı olduğunu ve hiç katkısı olmadığını belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarından daha fazla olumlu olduğu, biraz katkısı olduğunu belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik tutum düzeyinin de hiç katkısı olmadığını

²⁴ Mansur Harmandar ve Diğerleri, "Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde Okul Deneyimi Uygulaması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi", **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 148, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 2000, s.6

²⁵ Gürcü Koç, **Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerindeki Etkileri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998, s.109

belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik tutumlarından daha olumlu olduğu varyans analizi sonucu görülmüştür.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasının kendilerine kazandırdıkları bazı davranışlar olarak şunları ifade etmişlerdir: Okul ortamını ve öğrencileri tanıma, kendi yeteneklerinin ve eksikliklerinin farkına varma, toplum karşısında konuşma alışkanlığı ve kendine güven kazanma, sınıf yönetimi ve disiplini sağlama, öğrencilerin dinî konularda neler öğrenmek istediklerini bilme, öğretmenlik tecrübesi ve meslek sevgisi kazanma.

8. Öğretmenlik Uygulamasında Okul İdaresinin Öğretmen Adaylarına Yeterli İmkan Sağlama Durumu

Tablo 8: Öğretmenlik Uygulamasında Okul İdaresinin Öğretmen Adaylarına

Yeterli İmkan Sağlayıp Sağlamaması Bakımından Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

İmkan sağlandı mı?	N	%	X	S
1.Evet	368	66.1	78.7	15.0
2.Hayır	39	7.0	76.9	17.7
3.Kısmen	150	26.9	75.7	14.3
Toplam	557	100.0	77.8	15.1

SD=2/554 F=2.20 p>0.05 Önemsiz

Öğretmen adaylarının %66.1'i okul idaresinin kendilerine öğretmenlik uygulamasında yeterli bir imkan sağladığını, %26.9'u okul idaresinin kendilerine uygulama konusunda kısmen imkan sağladığını ve %7'si ise okul idaresinin kendilerine uygulama konusunda imkan sağlamadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda yapılmış bir başka araştırmada öğretmen adayları, okul deneyiminin yapıldığı okulların, uygulama için sağladıkları imkanların orta derecede olduğunu ifade etmişlerdir.²⁶ Öğretmenlik uygulamalarının yapıldığı okulların yöneticilerinin büyük bir çoğunluğunun öğretmen adaylarını benimsedikleri bir başka araştırmada belirtilmiştir.²⁷

Öğretmenlik uygulamasında okul idaresinin kendilerine okulda imkan sağlama açısından farklı görüşteki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark görülmemiştir.

Öğretmen adaylarından bazıları, öğretmenlik uygulamasında okul idaresinden kaynaklanan önemli sorunlar olarak, ilgi ve diyalog eksikliğini, bazı okullarda öğretmenler odasında öğretmenlerle birlikte olamadıklarını ve uygulama dosyasının hazırlanmasında gerekli yardımı göremediklerini ifade etmişlerdir.

²⁶ Oral ve Dağlı, a.g.m., s.23

²⁷ Ünal, a.g.m., s.80

9. Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmen Adaylarına Yeterli Rehberlik Yapma Durumu

Tablo 9: Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmen Adaylarına

Yeterli Rehberlik Yapıp Yapmaması Bakımından Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Rehberlik yapıldı mı?	N	%	X	S
1.Evet	390	69.6	78.0	15.0
2.Hayır	45	8.0	76.2	17.9
3.Kısmen	125	22.3	77.5	14.2
Toplam	560	100.0	77.8	15.1

SD=2/557 F=0.31 p>0.05 Önemsiz

Öğretmen adaylarının %69.6'sı uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması konusunda kendilerine yeterli bir rehberlik yaptığını, öğretmen adaylarının %22.3'ü öğretmenlerin kendilerine kısmen rehberlik yaptığını, öğretmen adaylarının %8'i ise uygulama öğretmenlerinin kendilerine yeterli bir rehberlik yapmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan bir başka araştırmada, öğretmen adaylarının çoğunluğu uygulama öğretmenlerinin uygulamalarla ilgili olarak üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelerine ilişkin görüşlerin hemen hemen hepsine olumlu yönde katılmışlardır.²⁸

Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması konusunda kendilerine yeterli bir rehberlik yaptığını belirten öğrenciler ile kendilerine rehberlik yapılmadığını belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puan ortalamaları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark bulunamamıştır.

Öğretmen adaylarından bazıları uygulama öğretmeninden kaynaklanan sorunlar olarak, kendilerine yeterli rehberlik yapılmadığını ve ilgi gösterilmediğini, kendilerine yeterli ders anlatma imkanının ve güvenin verilmediğini ifade etmişlerdir.

²⁸ Kuzu, a.g.t., s.107

10. Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarına Yeterli Rehberlik Yapma Durumu

Tablo 10: Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarına Yeterli Rehberlik Yapıp Yapmaması Bakımından Öğretmen Adaylarının

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Rehberlik yapıldı mı?	N	%	X	S
1.Evet	361	65.5	78.8	14.3
2.Hayır	59	10.7	74.6	16.5
3.Kısmen	131	23.8	76.7	15.3
Toplam	551	100.0	77.8	14.8

SD=2/548 F=2.47 p>0.05 Önemsiz

Öğretmen adaylarının %65.5'i grup sorumlusu uygulama öğretim elemanlarının kendilerine yeterli bir yardım ve rehberlik yaptığını, öğretmen adaylarının %23.8'i uygulama öğretim elemanlarının kendilerine kısmen yardım ve rehberlik yaptığını, öğretmen adaylarının %10.7'si ise uygulama öğretim elemanlarının kendilerine yeterli bir yardım ve rehberlik yapmadığını ifade etmişlerdir.

Bu konuda yapılan başka araştırma sonuçları da, uygulama öğretim elemanlarının görevleri ile ilgili bazı eksiklikleri ortaya koymaktadır. Uygulama öğretim elemanlarının uygulamalarla ilgili olarak yapmaları gereken görevlerini tam anlamıyla yerine getirmede bir takım aksamalar olmaktadır.²⁹ Öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulamasında danışmanlık yapan elemanların rehberlik bilgilerinin yetersiz olduğu vurgulanmaktadır.³⁰ Uygulama öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını uygulama sırasında yeterince gözlememesi, değerlendirme aşamasında öğretmen adayları hakkında kesin bir yargıya varamamasına neden olmaktadır.³¹

Grup sorumlusu uygulama öğretim elemanlarının en önemli görevlerinden birisi, öğretmen adaylarının okullarda yaptıkları gözlem ve yaşantılarını uygun bir ortamda onlarla paylaşmaktır. Bu değerlendirmelerde ortaya çıkan kritik

²⁹ Kuzu, a.g.t., s.107

³⁰ İsmail Eski, **Öğretmenlik Uygulamalarında Araştırma Okulları Modeli**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1997, s.98

³¹ Gülsen Balcıoğlu, **Genel, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerindeki Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, SBE, Ankara, 1997, s.129

durumlara, teorik ve uygulamaya dayalı pedagojik öneriler getirilmelidir. Bu tür toplantılar öğretmen adaylarının birbirlerinin yaşantılarını paylaşmalarına da imkan verir. Gözlem sonuçlarının raporlaştırılması, gelecekteki öğretmen adayları için çok yararlı bir doküman olabilir.³²

Uygulama öğretim elemanlarının öğretmenlik uygulaması konusunda kendilerine yeterli rehberlik yaptıklarını belirten öğretmen adayları ile kendilerine rehberlik yapılmadığını belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puan ortalamaları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark bulunmamıştır.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında uygulama öğretim elemanlarından beklentileri olarak, kendilerinin uygulama hakkında bilgilendirilmesini, kendileriyle uygulama çalışmalarında ilgilenilmesini, denetimin olmasını, kendilerine rehberlik yapılmasını ve haftalık uygulamaların birlikte kritiğinin yapılmasını istemektedirler.

11. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Öğrencilerden Kaynaklanan Önemli Sorunlarının Olup Olmama Durumu

Tablo 11: Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Öğrencilerden Kaynaklanan Önemli Sorunlarının Olup Olmaması Bakımından

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Öğrenci sorunları var mı?	N	%	X	S	Scheffe
1.Evet	37	6.7	71.2	15.5	1-2*
2.Kısmen	154	27.8	79.3	15.0	1-3*
3.Hayır	362	65.5	77.9	14.7	
Toplam	553	100.0	77.9	14.9	*p<0.05

SD=2/550 F=4.49 p<0.05 Önemli

Öğretmen adaylarının %65.5'i uygulama okullarında öğrencilerden kaynaklanan önemli sorunlarının olmadığını, %27.8'i uygulama okullarında öğrencilerden kaynaklanan önemli sorunlarının kısmen olduğunu, öğretmen adaylarının %6.7'si ise uygulama okullarında öğrencilerden kaynaklanan önemli sorunlarının olduğunu belirtmiştir.

Uygulama okullarında öğretmen adaylarının öğrencilerden kaynaklanan sorunları açısından, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına bakıldığında, tutum puan ortalamaları arasında varyans analizi sonucu önemli bir fark bulunmuştur. Öğrencilerle sorunları olmayan ve az sorunları olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları,

³² Ziya Selçuk, *Okul Deneyimi ve Uygulama*, Nobel Yayınları, Ankara, 2000, s.19

öğrencilerle sorunları olan öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumlarına göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Böyle bir sonuç, öğretmenlik mesleğini ve öğrencilerini seven öğretmen adaylarının öğrencileri ile daha az sorunlarının olabileceğini gösterebileceği gibi, öğretmenlik uygulamalarında öğrenciler ile sorunu olmayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini daha fazla sevebileceğini de gösterebilir.

Öğretmenlik uygulamasında öğrencilerden kaynaklanan sorunlarının olduğunu ifade eden öğretmen adayları bu sorunlarını şu şekilde belirtmişlerdir: Sınıfların kalabalık olmasından dolayı kontrolün zor olması, sınıflarda disiplinsizlik ve gürültünün olması, öğrencilerin öğretmen adaylarını ciddiye almaması, öğrencilerin derse karşı ilgisizliği.

12. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Girdikleri Sınıfların Disiplin Durumunu Algılayışları

Tablo 12: Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Girdikleri Sınıfların Disiplin Durumunu Algılayışları Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Disiplin Durumu	N	%	X	S	Scheffe
1.Çok iyi	69	12.3	79.6	15.8	1-3*
2.Biraz iyi	274	48.9	78.9	13.9	2-3*
3.İyi değil	217	38.8	75.5	15.9	
Toplam	560	100.0	77.7	15.1	*p<0.05

SD=2/557 F=3.91 p<0.05 Önemli

Öğretmen adaylarının %12.3'ü uygulama okullarında uygulamaya girdikleri sınıfların disiplin durumlarını genel olarak çok iyi, %48.9'u biraz iyi ve %38.8'i ise sınıfların disiplin durumlarının iyi olmadığını görmüşlerdir.

Okullarda öğretmenlik uygulamasına girdikleri sınıfların disiplin durumlarını çok iyi, biraz iyi ve kötü olarak gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında varyans analizi sonucu (p<0.05) düzeyinde önemli bir fark bulunmuştur. Girdikleri sınıfların disiplin durumunu iyi gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının, sınıfların disiplin durumunu kötü olarak algılayan öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumlarına göre daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adayları okullarda disiplinsizliğin nedenleri olarak şunları belirtmişlerdir: Bazı öğrencilerin aile ortamının düzenli olmaması, bazı öğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışları, sınıfların kalabalık olması, başarısız ve disiplinsiz öğrencilerin aynı sınıfta toplanması, ders işleme yönteminin sadece anlatma yöntemine dayanması, sınıf geçmenin kolay olması ve öğretmen korkusunun olmaması, öğrencilerin geleceğe yönelik belli amaç ve ideallerinin olmaması, öğrencilerin okula ve derse karşı ilgisizliği.

13. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Girdikleri Sınıflardaki Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Karşı Motivasyonlarını Algılayışları

Tablo 13: Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Girdikleri Sınıflardaki Öğrencilerin DKAB Dersine Karşı Motivasyonlarını Algılayışları Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Yönelik

Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Motivasyon	N	%	X	S
1.Çok iyi	75	29.0	77.6	13.0
2.Biraz iyi	132	51.0	77.7	16.0
3.İyi değil	52	20.0	74.3	16.1
Toplam	259	100.0	77.0	15.1

SD=2/556 F=1.03 p>0.05 Önemsiz

Öğretmen adaylarının %29'u ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine karşı ilgi ve motivasyonlarının çok iyi olduğunu, %51'i öğrencilerin motivasyonlarının biraz iyi olduğunu, %20'si ise öğrencilerin bu derse karşı ilgi ve motivasyonlarının iyi olmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesiyle ilgili yapılan bir başka çalışmada da, 50 öğretmen adayının %56'sı öğrencilerin derslere karşı ilgi gösterdiklerini, %34'ü biraz ilgi gösterdiklerini ve %10'u da hiç ilgi göstermediklerini ifade etmişlerdir.³³

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine karşı ilgi ve motivasyonlarını çok iyi olduğunu belirten, biraz iyi olduğunu belirten ve iyi olmadığını belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında varyans analizi sonucu önemli bir farklılık görülmemiştir.

Öğretmen adayları, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine karşı ilgi duymayan öğrencilerin bu ilgisizliğinin bazı nedenleri olarak, öğretmenlerin derse gereken önemi vermemelerini, aktif öğretim yöntemlerini kullanmamalarını, çevre ve televizyonun etkisini belirtmişlerdir.

³³ Mustafa Köylü, "Öğretmen Adaylarına Göre Öğretmenlik Uygulamasının Bir Değerlendirmesi", *Öndokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 6, Samsun, 1992, s.176

14. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının İmam-Hatip Lisesi'nde Girdikleri Sınıflardaki Öğrencilerin Meslek Derslerine Karşı Motivasyonlarını Algılayışları

Tablo 14: Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının İmam-Hatip Lisesi'nde Girdikleri Sınıflardaki Öğrencilerin İHL. Meslek Derslerine Karşı Motivasyonlarını Algılayışları Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının İstatistiksel Sonuçları

Motivasyon	N	%	X	S	Scheffe
1.Çok iyi	24	8.8	83.1	18.7	1-3*
2.Biraz iyi	125	45.8	81.6	13.6	2-3*
3.İyi değil	124	45.4	74.9	15.0	
Toplam	273	100.0	78.7	15.1	*p<0.05

SD=2/270 F=7.72 p<0.01 Önemli

İmam-Hatip Lisesi'nde öğretmenlik uygulaması yapan öğretmen adaylarının %8.8'i öğrencilerin meslek derslerine karşı ilgi ve motivasyonlarının çok iyi olduğunu, %45.8'i öğrencilerin meslek derslerine karşı motivasyonlarının biraz iyi olduğunu, %45.4'ü ise öğrencilerin meslek derslerine karşı ilgi ve motivasyonlarının iyi olmadığını belirtmişlerdir.

İmam-Hatip Lisesi'nde öğrencilerin meslek derslerine karşı ilgi ve motivasyonlarının iyi olmadığını belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, İmam-Hatip Lisesi'ndeki öğrencilerin meslek derslerine karşı ilgi ve motivasyonlarının çok iyi ve biraz iyi olduğunu belirten öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarından daha olumsuz olarak bulunmuştur.

İmam-Hatip Lisesi'nde öğretmenlik uygulaması yapan öğretmen adayları, İmam-Hatip Lisesi meslek derslerine karşı ilgi duymayan öğrencilerin bu ilgisizliklerinin bazı nedenlerini şu şekilde belirtmişlerdir: Üniversite giriş sınavlarında meslek derslerinden soru sorulmaması, gelecekte bu derslerin kendilerine faydalı olmayacağı düşüncesi, bazı meslek dersleri öğretmenlerinin olumsuz tutum ve davranışları, derslerin sevdirmemesi, derslerin güncel ve çekici olarak işlenmemesi, öğrencilerin gelecek kaygısı.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının 1999, 2000 ve 2001 yıllarında mart, nisan ve mayıs aylarında Samsun ili merkez ilköğretim ve ortaöğretim okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulaması bazı değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca, öğretmenlik uygulamasıyla ilgili bazı değişkenler açısından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiştir.

Öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının çoğunluğu öğretmenlik uygulamasının mevcut tutumlarını olumlu etkilediğini ve öğretmenlik mesleği konusundaki gelişmelerine katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlik uygulaması sonucu, öğretmen adaylarının yaklaşık %97.5'i kendilerini öğretmenlik mesleğinde yeterli olarak görmüşlerdir. Öğretmen adaylarının yarısından fazlası, öğretmenlik uygulamasında okul idaresinin kendilerine yeterli imkanı sağladığını, uygulama öğretmenlerinin ve uygulama öğretim elemanlarının yeterli bir rehberlik yaptığını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu, öğretmenlik uygulamasında öğrencilerden kaynaklanan önemli sorunlarının olmadığını, ancak girdikleri sınıflarda disiplinin istenen düzeyde olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmen adayları, ilköğretim ve liselerdeki öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine karşı gösterdikleri motivasyonlarının, İmam Hatip Lisesi'ndeki öğrencilerin meslek derslerindeki motivasyonlarına göre daha olumlu ve iyi olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasıyla ilgili değişkenler açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının tutumlarına etkisinin olumlu olup olmaması, öğretmenlikte kendilerini yeterli görüp görmemeleri, öğretmenlik mesleği konusunda gelişmelerine katkısı olup olmaması, öğrencilerden kaynaklanan sorunlarının olup olmaması ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin meslek derslerine karşı motivasyonlarının iyi olup olmamasını algılayışları bakımından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının cinsiyeti, mezun oldukları lise türü, öğretmenlik uygulamasını yaptıkları okul türü, okul idaresinin yeterli imkanı sağlayıp sağlayamaması, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanlarının yeterli bir rehberlik yapıp yapmaması, öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine karşı tutumunu algılayışları açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark görülmemiştir.

Araştırma sonuçlarına göre şu öneriler yapılabilir:

1. Öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutum yönünden olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle, öğretmenlik uygulamasının planlamasından işleyişine ve değerlendirilmesine kadar gerekli önem verilmelidir. Okul ve fakülte, uygulama öğretmeni, uygulama öğretim elemanı ve öğretmen adayı arasında iyi bir işbirliği ve eşgüdüm kurulmalıdır.

2. Okul idaresi, öğretmenlik uygulamalarında öğretmen adaylarına uygun bir ortam sağlamalı, ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Öğretmen adaylarına, ders aralarında öğretmenler odasında oturabilmeleri için gerekli imkan sağlanmalıdır. Öğretmen adaylarına okul müdürü ya da müdür yardımcılığı tarafından yöneticilik konularında seminerler düzenlenmelidir. Uygulama dosyasının hazırlanmasında gerekli belge ve formların temininde yardımcı

olunmalıdır. Okulda rehberlik faaliyetleri konusunda rehber öğretmen tarafından öğretmen adaylarına bilgiler verilmelidir.

3. Öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleği konusunda katkısını artırmak ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmek için uygulama okul idarecileri, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları tarafından öğretmen adaylarına yeterli rehberlik yapılmalı, gerekli ilgi gösterilmelidir. Okul idaresi ile uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları öğretmenlik uygulamasıyla ilgili görev ve sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmelidirler. Uygulama öğretim elemanları her hafta yapılan öğretmenlik uygulamasının değerlendirmesini öğrencilerle birlikte yapmalıdır.

4. Öğretmenlik uygulamasının verimini artırmak amacıyla uygun uygulama okulları, rehberlik yapabilecek uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları seçilmelidir. Öğretmenlik uygulamalarında görev alacak personelin tecrübeli ve pedagojik yönden yeterli olmasına dikkat edilmelidir. Uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları öğretmenlik uygulaması konusunda belirli zamanlarda toplanarak, kurs ve seminerler düzenlenmelidir.

5. Öğretmen adayları kalabalık sınıflı okullara verilmemeli, sınıfın kontrolünü ve disiplinini sağlayabilecekleri, mevcudu az olan uygulama okulları seçilmelidir.

6. Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine karşı motivasyonlarını artırmak ve dersi sevdirmek için bu dersin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının istenen öğretmen niteliklerine sahip olmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alkan Cevat ve Fatma Hacıoğlu, **Öğretmenlik Uygulamaları**, Alkım Yayınları, Ankara, 1997.
- Aydın M.Şevki, **Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı** (1923-1998), İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı Yayını, Kayseri, 2000.
- Ayhan Halis, **Türkiye’de Din Eğitimi** (1920-1998), M.Ü.İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.
- Balcıoğlu Gülsen, **Genel, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerindeki Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, SBE, Ankara, 1997.
- Binbaşoğlu Cavit, **Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1995.
- Cilâcı Osman, “İlahiyat Fakültelerindeki Uygulamaların Önemi Üzerine”, **Yükseköğretimde Din Bilimleri Öğretimi Sepozyumu** (21-23 Ekim 1987), Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayını, Samsun, 1988.
- Duman Tayyip, **Türkiye’de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme** (Tarihi Gelişimi), Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1991.
- Eski İsmail, **Öğretmenlik Uygulamalarında Araştırma Okulları Modeli**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1997.
- Harmandar Mansur ve Diğerleri, “Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi’nde Okul Deneyimi Uygulaması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 148, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 2000.
- Kazu Hilal, **F.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi ile Teknik Eğitim Fakültesi’nde Yapılan Öğretmenlik Uygulamalarının Yürütülmesine İlişkin Görüşler Üzerine Bir Araştırma**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1990.
- Koç Gürcü, **Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerindeki Etkileri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998.
- Koçer Hasan Ali, **Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi** (1773-1923), Milli Eğitim Yayınları, İstanbul, 1991.
- Komisyon, **Fakülte-Okul İşbirliği**, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara, 1998.
- Köylü Mustafa, “Öğretmen Adaylarına Göre Öğretmenlik Uygulamasının Bir Değerlendirmesi”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 6, Samsun, 1992.
- Milli Eğitim Bakanlığı **Tebliğler Dergisi**, Sayı:2064, Tarih:30.06.1980
- Oral Behçet ve Abidin Dağlı, “Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimine İlişkin Algıları”, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Sayı: 254, Tekışık Yayınları, Ankara, 2000.
- “Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim-Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge”, Milli Eğitim Bakanlığı **Tebliğler Dergisi**, Sayı: 2493, Tarih: Ekim 1998.
- Özyar Aydın, “Milli Eğitim Bakanlığının Öğretmen Yetiştirme Politikaları”, **Bilgi Çağında Öğretmenimiz Sempozyumu** (8-9 Ekim 1998), Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı Yayını, Ankara, 1998.
- Resmi Gazete**, Sayı:17760, Tarih:20.07.1982

Selçuk Ziya, **Okul Deneyimi ve Uygulama**, Nobel Yayınları, Ankara, 2000.

Uslu Zeki, “Okul Deneyimi Derslerinin Öğretmen Adaylarına Etkileri”, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Sayı: 282, Tekışık Yayınları, Ankara, 2001.

Ünal Semra, “Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nin ve Uygulama Okullarının Öğretmenlik Uygulaması Yönünden Değerlendirilmesi”, **Eğitim Dergisi**, Sayı: 7, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1994.

Yıldırım Ali, “Öğretmen Eğitiminde Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu İşbirliği: YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi Çerçevesinde Geliştirilen Bir Program”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:140, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara, 1998.

The Examining of the Relationship Between the Practice of Teaching and the Attitudes towards the Teaching of the Last Grade Teacher Candidates of the Faculty of Theology, Ondokuz Mayıs University

ABSTRACT

In this study, the relationship between the practice of teaching and the attitudes of the last grade students of the Faculty of Theology, Ondokuz Mayıs University, towards the teaching was examined. This research was accomplished to the total of 683 teacher candidates who worked at the schools for the purpose of practicing of teaching in the academic years of 1998-1999, 1999-2000 and 2000-2001. In the study, "an attitude scale of orientation to the teaching" was administered to the teacher candidates. In general, it was found that the attitudes of teacher candidates towards the teaching were positive. Some statistical significances were found in terms of the practice of teaching and the attitudes toward it between the following variables: whether the teacher candidates found themselves in teaching qualified or not, whether the teaching process contributed to their development of career or not, and whether they had any problems concerning to the students during the practice of teaching in the schools or not.

Key words:The practice of teaching, The attitudes towards the teaching, The teacher candidates, The students of the Faculty of Theology.